

O‘zbekiston
Metama’lumot
Tovarlarning ulgurji savdo narxlari indeksi

Ishlab chiqilgan sana: 01.09.2020 yil

Oxirgi yangilangan sana: 23.09.2021 yil

0. Asoslar

0.1 Qonuniy asoslar

0.1.1 Statistik ma’lumotlarni yig‘ish, qayta ishlash va tarqatish uchun javobgarlik

O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi

Davlat statistika qo‘mitasi 2021-yil 11-avgustda qabul qilingan “Rasmiy statistika to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi [Qonuniga](#) muvofiq mustaqil ravishda o‘z faoliyatini yuritadi.

Ushbu Qonunning rasmiy statistika sohasidagi munosabatlarni tartibga soladi. Qonunning amal qilishi rasmiy statistikani tayyorlovchilarga va undan foydalanuvchilarga, respondentlarga hamda ma’muriy ma’lumotlarni yetkazib beruvchilarga, shuningdek ular o‘rtasida yuzaga keladigan, rasmiy statistikani tayyorlash, tarqatish va muvofiqlashtirish bilan bog‘liq bo‘lgan munosabatlarga nisbatan tatbiq etiladi.

2017-yil 2-sentyabrda tasdiqlangan va Davlat statistika qo‘mitasining vakolatlari, funktsiyalari va tarkibini aniqlab beradigan “O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi to‘g‘risida [Nizom](#)”ga muvofiq Davlat statistika qo‘mitasi milliy statistika tizimini muvofiqlashtirish, monitoring va nazorat qilishga mas’ul, shuningdek ma’lumotlarni yig‘ish, qayta ishlash, tahlil qilish va tarqatish bo‘yicha asosiy organ bo‘lib hisoblanadi. Shu bilan birga, xalqaro standartlarga mos yagona statistika uslubiyati bilan ta’minlash vazifalarini bajaradi.

Rasmiy statistika to‘g‘risidagi Qonunning 14-moddasiga muvofiq davlat statistika organlari quyidagi huquqlarga ega:

- davlat va xo‘jalik boshqaruvi organlaridan, fuqarolarning o‘zini o‘zi boshqarish organlaridan, banklardan hamda boshqa tashkilotlardan statistika kuzatuv shakllarini olish va statistika kuzatuv ma’lumotlaridan statistika maqsadlarida foydalanish;
- statistik birliklar faoliyatining statistika kuzatuvlarini o‘tkazish va olingan birlamchi ma’lumotlardan statistika maqsadlarida foydalanish;
- jismoniy shaxs bo‘lgan respondentlarni statistika kuzatuvlarida ishtirok etganligi uchun rag‘batlantirishni amalga oshirish;
- davlat va xo‘jalik boshqaruvi organlaridan, shuningdek boshqa tashkilotlardan statistika dasturlarini bajarish uchun zarur bo‘lgan axborotni so‘rash hamda olish;
- rasmiy statistikani tayyorlash uchun zarur bo‘lgan statistika ma’lumotlarini yig‘ishga jismoniy va yuridik shaxslarni qonunchilikka muvofiq shartnoma asosida jalb etish;
- statistika ma’lumotlarini yig‘ish, ularga ishlov berish, ularni umumlashtirish, tahlil qilish, tarqatish va saqlashning zamonaviy usullari va vositalaridan foydalanish hamda ularni milliy statistika tizimiga joriy etish;

- statistika ma'lumotlarini taqdim etish bilan bog'liq qoidabuzarliklar aniqlangan taqdirda, ularni bartaraf etish haqida ko'rsatmalar berish va statistika ma'lumotlariga tegishli tuzatishlar kiritish;
- statistika hisobotlarini taqdim etish tartibini buzgan mansabdor shaxslarga nisbatan ma'muriy jazo choralarini qonunga muvofiq o'z vakolatlari doirasida qo'llash.

2017-yil 12-sentyabrdagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining F-5054-son farmoyishiga muvofiq, mamlakatdagi iqtisodiy va moliyaviy ma'lumotlar Xalqaro Valyuta Fondining kengaytirilgan umumiy ma'lumotlar tarqatish tizimi (k-MTUT)ga to'g'ri kelishi va uning doirasida muvofiqlashtirilishi kerak.

0.1.2 Ma'lumot ishlab chiqaruvchi tashkilotlar o'rtasida ma'lumotlar almashinuvi va muvofiqlashtirish

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

"Rasmiy statistika to'g'risida"gi Qonunning 11-moddasiga asosan rasmiy statistikani tayyorlovchilar statistika ma'lumotlarini ishlab chiqishda xalqaro darajada tavsiya etiladigan tushunchalarga, tasniflarga va uslubiyatga amal qiladi.

Vakolatli davlat organi rasmiy statistikaning boshqa tayyorlovchilarining faoliyatini statistika dasturlari doirasida muvofiqlashtiradi.

Rasmiy statistikani tayyorlovchilar statistika ma'lumotlarini tayyorlash uslubiyatini o'z vakolatlari doirasida muvofiqlashtiradi.

Rasmiy statistikaning boshqa tayyorlovchilarining statistika uslubiyatlarida xalqaro tavsiyalarga nomuvofiqlik aniqlangan taqdirda vakolatli davlat organi statistika uslubiyatlari auditi yakunlariga ko'ra ushbu tayyorlovchilarga ijro etilishi majburiy bo'lgan taqdimnomalar kiritish huquqiga ega.

Milliy statistika tizimiga kiruvchi rasmiy statistikaning boshqa tayyorlovchilari tomonidan statistika ma'lumotlarini shakllantirish va vakolatli davlat organi bilan axborot almashinuvini ta'minlash uchun mas'ul bo'lgan bo'linmalar tashkil etiladi.

Rasmiy statistikani tayyorlovchilar hamda ma'muriy ma'lumotlarni yetkazib beruvchilar o'zlarida mavjud bo'lgan statistika ma'lumotlarini va (yoki) ma'muriy ma'lumotlarni vakolatli davlat organiga statistika dasturlarida belgilangan tartibda va muddatlarda bepul taqdim etadi.

"Rasmiy statistika to'g'risida"gi Qonunning 10-moddasiga asosan, Statistika kengashi vakolatli davlat organi huzuridagi rasmiy statistikaning rivojlantirilishi, faoliyat ko'rsatishi va muvofiqlashtirilishi masalalari bo'yicha kollegial maslahat organidir.

Statistika kengashining tarkibi davlat boshqaruvi organlarining, ilmiy-tadqiqot tashkilotlarining, nodavlat notijorat tashkilotlarining vakillari, shuningdek statistika bo'yicha milliy ekspertlar orasidan tuziladi.

0.1.3 Respondentlar individual ma'lumotlarining maxfiyligi

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

"Rasmiy statistika to'g'risida"gi Qonunning 27-moddasiga asosan, rasmiy statistikani tayyorlovchilar tasarrufidagi mavjud individual ma'lumotlardan faqat statistika maqsadlarida, jamlanma statistika ma'lumotlarini shakllantirish uchun foydalaniladi.

Davlat organlari, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari va boshqa tashkilotlar, shu jumladan xalqaro tashkilotlar tomonidan individual ma'lumotlardan tergov, nazorat qilish, sud

muhokamasi, ma'muriy qarorlar qabul qilish maqsadida yoki jismoniy va yuridik shaxslarga yoki uy xo'jaliklariga taalluqli boshqa maqsadlarda foydalanilishi mumkin emas.

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi to'g'risida Nizomda, Davlat statistika qo'mitasi yuridik va jismoniy shaxslarning, shu jumladan, yakka tartibdagi tadbirkorlar faoliyatining statistika kuzatuvlarini olib borish va olingan ma'lumotlardan statistika maqsadlarida foydalanish huquqiga ega ekanligi hamda olingan statistik ma'lumotlarning maxfiylikini va davlat sirlariga ega bo'lgan statistik ma'lumotlarning himoya qilinishini ta'minlashi belgilab qo'yilgan.

Davlat statistika qo'mitasi xodimlari axloq kodeksiga, shu jumladan maxfiylik printsiplariga rioya qilishlari, o'zlarining vazifalarini bajarishda ularga taqdim etilgan har qanday individual ma'lumotlarni oshkor qilmasliklari kerak.

Ularni lavozimga tayinlash paytida majburiyatlari haqida ma'lumot beriladi. Davlat statistika qo'mitasining har bir xodimi ma'lumotlarni oshkor qilmaslik majburiyatini o'z ichiga olgan shartnomaga qo'l qo'yishi shart.

0.1.4 Statistik hisobotlarni taqdim etish

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

“Rasmiy statistika to'g'risida”gi Qonunning 14-moddasiga asosan, davlat statistika organlari davlat va xo'jalik boshqaruvi organlaridan, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlaridan, banklardan hamda boshqa tashkilotlardan statistika kuzatuv shakllarini olish huquqiga ega. O'zbekiston Respublikasining Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi [kodeksining](#) 215-moddasiga muvofiq mansabdor shaxslarning statistika kuzatuvini olib borish uchun zarur bo'lgan hisobot va boshqa ma'lumotlarni taqdim etmaslikda ifodalangan statistika hisobotlarini taqdim etish tartibini buzishi, hisobot ma'lumotlarini buzib ko'rsatishi yoki hisobotlarni taqdim etish muddatlarini buzishi bazaviy hisoblash miqdorining yetti baravaridan o'n baravarigacha miqdorda jarima solishga sabab bo'ladi.

“Rasmiy statistika to'g'risida”gi Qonunning 16-moddasiga asosan, Statistika dasturlariga binoan statistika kuzatuvlarini o'tkazish chog'ida respondentlar rasmiy statistikani tayyorlovchilarga ishonchli va to'liq ma'lumotlarni rasmiy statistikani tayyorlovchi tomonidan belgilangan tartibda va muddatlarda bepul taqdim etishi shart.

0.2 Resurslar

0.2.1 Kadrlar, moddiy-texnika bazasi, kompyuter vositalari va moliyalashtirish

Tovarlarning ulgurji savdo narxlari indeksini shakllantirish bo'yicha Markaziy apparatda 2 nafar xodim, hududiy Ulgurji tovarlar narxlari indeksini statistika boshqarmalarining narx statistikasi bo'limlarida 1 nafar xodim shug'ullanadi

Tovarlarning ulgurji savdo narxlari indeksi ma'lumotlarini shakllantirish bo'yicha belgilangan vazifalarni amalga oshirishda xodimlar soni yetarli darajada

Barcha hodimlar oliy ma'lumotga ega bo'lib, har 2 yilda kamida 1 marta O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi huzuridagi Kadrlar malakasini oshirish va statistik tadqiqotlar instituti o'quv kurslarida o'z malakalarini oshiradilar.

Har bir ish o'rni lokal tarmoqqa ulangan shaxsiy kompyuterlar bilan ta'minlangan.

Dasturiy ta'minotlar bevosita Davlat statistika qo'mitasining o'zida ishlab chiqilgan bo'lib, zarurat tug'ilganda kelgusida amalga oshirilishi mumkin bo'lgan topshiriqlarni bajarishda dasturiy ta'minotni yangilash va unga qo'shimchalar kiritish imkoni beradi.

Statistika ishlari dasturida belgilangan Ishlab chiqaruvchilar narxlari statistikasiga oid vazifalarni amalga oshirishda ajratilayotgan moddiy resurlar yetarli darajada.

1. Beg'arazlik

1.1 Kasbiy mahorat

1.1.1 Statistikaning xolisligi

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

“Rasmiy statistika to'g'risida”gi Qonunining 6-moddasiga asosan, rasmiy statistikasining asosiy printsiplari, jumladan beg'arazlik va xolislik hisoblanadi.

“Rasmiy statistika to'g'risida”gi Qonunining 13-moddasiga asosan, Davlat organlari, boshqa tashkilotlar va ularning mansabdor shaxslari davlat statistika organlarining ushbu Qonunga muvofiq amalga oshirilayotgan faoliyatiga aralashishga haqli emas.

Hududiy statistika boshqarmalari, tumanlarning (shaharlarning) statistika bo'limlari mahalliy davlat hokimiyati organlaridan mustaqil bo'lib, bevosita vakolatli davlat organiga bo'ysunadi.

Mazkur statistik ma'lumotni ishlab chiqishda boshqa davlat organlarining aralashishiga yo'l qo'yilmagan va kasbiy mustaqillik to'liq ta'minlangan.

Kadrlarni tanlab olish va ularni yuqori lavozimlarga tayinlashda, ularning statistika sohasida tajribasi va kasbiy malakasi e'tiborga olinadi. Boshqarma xodimlari malakasini oshirish Davlat statistika qo'mitasi huzuridagi Kadrlar malakasini oshirish va statistik tadqiqotlar instituti tomonidan tashkil etiladigan o'quv kurslarida hamda xalqaro tashkilotlar tomonidan tashkil etiladigan o'quv kurslari, o'quv-amaliy seminarlarda ishtirokini ta'minlash orqali ta'minlanadi. Boshqarma xodimlari Kadrlar malakasini oshirish va statistik tadqiqotlar institutida tashkil etilgan o'quv kurslarida ma'ruzalar bilan ishtirok etadi. Ommaviy axborot vositalarida Boshqarma xodimlarining ilmiy maqolalarini e'lon qilib borish tashkil etilgan.

1.1.2 Manbalar, uslublar va tarqatish usullarini tanlash

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

“Rasmiy statistika to'g'risida”gi Qonunning 33-moddasiga muvofiq:

Rasmiy statistikani tayyorlovchilar rasmiy statistikaning sifatini doimiy asosda baholab boradi. Sifat kafolatini ta'minlash uchun rasmiy statistika rasmiy statistikaning qamrovi, tushunchalari, statistik birliklari va tasniflariga taalluqli umumiy prinsiplar hamda usullar asosida tayyorlanadi va tarqatiladi.

Rasmiy statistikani tayyorlovchilar rasmiy statistikaning sifatini yaxshilash maqsadida ma'lumotlarni tahlil etish va tahrir qilish, turli manbalardan olingan ma'lumotlarni birlashtirish, ma'lumotlarni statistika maqsadlarida bir-biriga bog'lashni va solishtirishni amalga oshirish hamda baholashning statistik usullaridan foydalanish huquqiga ega.

Rasmiy statistikani tayyorlovchilar tayyorlash jarayonida foydalaniladigan manbalar va usullarni, shuningdek yakuniy ma'lumotlar to'plamlarini hujjatlashtirib boradi. Rasmiy statistikadan foydalanuvchilar statistika ma'lumotlarining manbalari va ularni tayyorlash

usullari hamda rasmiy statistika ma'lumotlarining sifati to'g'risida metama'lumotlar yordamida xabardor qilinadi.

1.1.3 Statistik ma'lumotlarni noto'g'ri talqin qilish yoki undan noto'g'ri foydalanish bo'yicha sharh

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi to'g'risidagi Nizomda (15-band) Davlat statistika qo'mitasi rasmiy statistik ma'lumotlardan noto'g'ri foydalanish va talqin qilish holatlarini ko'rib chiqish hamda ular bo'yicha tushuntirishlar berish huquqiga ega ekanligi belgilab qo'yilgan.

Unga ko'ra, Davlat statistika qo'mitasi statistik ma'lumotlarni noto'g'ri talqin qilish va statistik ma'lumotlardan noto'g'ri foydalanilganda o'z izohini berishi mumkin.

1.2 Shaffoflik

1.2.1 Statistik ma'lumotlarni yig'ish, qayta ishlash va tarqatish qoidalari va tartibining oshkoraligi

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

"Rasmiy statistika to'g'risida"gi Qonunning 6-moddasiga binoan, rasmiy statistikaning asosiy printsiplari tushunarlilik va shaffoflik. Statistik ma'lumotlarni yig'ish, qayta ishlash va tarqatish bo'yicha shartlar O'zbekiston Respublikasining statistikaga oid qonun hujjatlarida keltirilgan. Ushbu qonunchilik choralari veb-saytga joylashtirilgan va jamoatchilikni ular bilan tanishish imkoniyati mavjud. "Rasmiy statistika to'g'risida"gi Qonun va statistik ma'lumotlarni ishlab chiqish va tarqatish muddatlari aniq ko'rsatilgan statistika dasturi Qo'mita rasmiy veb-saytiga (www.stat.uz) joylashtirilgan. Qonun Oliy Majlis byulletenida, normativ-huquqiy hujjatlar bazasi (norma), shuningdek Adliya vazirligining www.lex.uz manzilida joylashgan ma'lumotlar bazasida ham mavjud. Statistik ma'lumotlarni shakllantirish uchun respondentlar tomonidan taqdim etiladigan statistika hisoboti shakllari Qo'mita rasmiy veb-saytida foydalanuvchilar uchun oldindan e'lon qilinadi.

1.2.2 Hukumatning statistik ma'lumotlar e'lon qilinishidan oldin ko'rishning ichki imkoniyati

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

Hukumat Davlat statistika qo'mitasi tomonidan tayyorlangan statistik ma'lumotlarni ularni e'lon qilish vaqtidan oldin ko'rish imkoniyatiga ega emas. Statistik ma'lumotlarni tarqatishda davlat statistika organlari mustaqildir. Davlat organlarining aralashuviga yo'l qo'yilmaydi ("Rasmiy statistika to'g'risida"gi Qonunning 13-moddasi). Faqat Qo'mita raisi, uning o'rinbosarlari va mas'ul xodimlar statistik ma'lumotlar e'lon qilinishidan oldin ularni ko'ra oladi.

1.2.3 Statistik ma'lumotlarning atributlari (belgilari)

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

Jamoatchilikka e'lon qilinayotgan bosma statistik nashrlar, axborotnomalar, ommaviy axborot vositalarida berilayotgan ma'lumotlarning Davlat statistika qo'mitasi tomonidan ishlab chiqilganligi uning logotipi va izohlari orqali aniq belgilanadi.

1.2.4 Uslubiyatlar, ma'lumotlar manbasi va statistik usullardagi asosiy o'zgarishlar haqida oldindan xabardor qilish

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

Yangi uslubiyatga o'tishdan, mavjud uslubiyatlar va usullarga sezilarli o'zgartirishlar kiritishdan oldin Davlat statistika qo'mitasi jamoatchilikni oldindan xabardor qiladi. Davlat statistika qo'mitasi o'z rasmiy veb-saytida foydalanuvchilarni qanday o'zgarishlar kutayotganini tushuntiruvchi tegishli uslubiy ko'rsatmalarni joylashtiradi. Maqolalar, yangiliklar va matbuot anjumanlarida kutilayotgan o'zgarishlar jamoatchilikka yetkaziladi.

1.3. Axloq me'yori

1.3.1 Xodimlarning axloq me'yori bo'yicha ko'rsatmalar

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

Davlat statistika qo'mitasi xodimlari uchun Odob-axloq qoidalari tasdiqlangan. Ular axloq kodeksiga, shu jumladan maxfiylik printsipligiga rioya qilishlari, o'zlarining vazifalarini bajarishda ularga taqdim etilgan har qanday ma'lumotlarni oshkor qilmasligi kerak. Ular lavozimga tayinlanayotganda ushbu majburiyatlar haqida tushuntirishlar beriladi. Davlat statistika qo'mitasi xodimi individual ma'lumotlarni oshkor qilmaslik majburiyatini olgan shartnoma tuzishi shart.

2. Uslubiyat

2.1 Konsepsiya va tushunchalar

2.1.1 Konsepsiya va tushunchalar

Tovarlarning ulgurji savdo narxlar indeksini tovar aylanmasining doimiy sharoitida ulgurji narxlarning dinamikasini va tovarlarning sifat ko'rsatkichlarining barqarorligini aks ettiradi.

Tovarlarning ulgurji savdo narxlar indeksini shakllantirish "Tovarlarning ulgurji ulgurji narxlar indeksini hisoblash bo'yicha uslubiy nizom" (O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasining 2019 yil 29 martdagi 12-sonli qarori bilan tasdiqlangan) ga muvofiq amalga oshiriladi.

2.2 Statistik qamrov

2.2.1 Statistik qamrov

2.2.1.1 Ma'lumotlarning statistik qamrovi

Geografik qamrov doirasida ulgurji narxlar indeksini shakllantirish uchun respublikaning barcha hududlarida ulgurji savdo bilan shug'ullanadigan korxonalar o'rganildi.

Ulgurji narxlar indeksini tarmog'ini qamrab olishda O'zstandart agentligining 2011 yil 28 yanvardagi 05-268-sonli qarori bilan tasdiqlangan ulgurji savdo sub'ektlari tomonidan sotiladigan tovarlarning narxlarini o'zgarishi hisobga olinadi (iqtisodiy faoliyat umumiy tasniflagichining (IFUT-2) 45-bo'limlarga, "Avtomobillar va mototsikllarning ulgurji va chakana savdosi va ularni ta'mirlash" va 46 ulgurji savdo, avtomobillar va mototsikllar savdosi bundan mustasno.

Alohida tovarlar uchun IFUT-2 tasniflagichiga muvofiq ulgurji savdo asosiy faoliyat turiga kirmaydigan boshqa faoliyat turlariga tegishli sub'ektlar ulgurji narxlar indekslarini hisoblash uchun narxlar kuzatuviga kiritilishi mumkin. Ulgurji narxlarni monitoring qilish bo'yicha asosiy tashkilotlarning namunalariga bunday sub'ektlarni kiritish, agar ularning tanlangan tovarlarda ulgurji savdosi hajmi ushbu mahsulotning ulgurji savdosi tarkibida kamida 5% ulushga ega bo'lsa.

Tovarlar darajasida O'zbekiston Respublikasi Davlat qo'mitasining 2016 yil 30 dekabrda 59-son buyrug'i bilan tasdiqlangan ulgurji savdo tovar nomenklaturasi qo'llaniladi.

Vazirlar Mahkamasining 2012 yil 25 sentabrdagi 274-sonli "Korxonalar va tashkilotlarning yagona davlat registri to'g'risidagi nizomni tasdiqlash to'g'risida" gi qaroriga muvofiq faoliyat ko'rsatadigan korxonalar va tashkilotlarning yagona davlat reyestri ma'lumotlari va ichki savdo sub'ektlarining asosiy statistik ma'lumotlari umumiy aholi hisoblanadi. ulgurji savdo hajmi to'g'risida ma'lumotlar manbasi bo'lib hisoblanadi.

Asosiy tashkilotlarni tanlash asosiy massiv usuli bilan amalga oshiriladi, unda o'rganilayotgan umumiy hajmning eng muhim birliklari tekshiriladi.

Tanlangan bazaviy tashkilotlar so'rov uchun aniqlangan tovarlarning asosiy guruhlari, sinflari, turlari, kichik turlari bo'yicha maksimal darajada qamrab olishni ta'minlash, optimal namunaviy hajmga erishiladi. Har bir tovar uchun asosiy tashkilotlarning ulgurji savdo aylanmasining umumiy hajmi ushbu tovar aylanmasining kamida 60 foizini tashkil qilishi kerak.

Tanlovda yirik tashkilotlarga ustunlik beriladi. Agar ma'lum bir tovar uchun tanlangan yirik tashkilotlarning ulgurji tovar ayirboshlash ulushi ushbu mahsulot uchun ulgurji savdo aylanmasining 60 foizidan kamrog'ini tashkil etsa, u holda kichik biznes sub'ektlari hisobiga namunalar kengaytiriladi.

2.2.1.2 Statistik qamrovdan istisnolar

Ro'yxatga olinmaydi:

- 1) bitta operatsiyalar uchun belgilangan eng yuqori va demping (past) narxlar;
- 2) xaridlar hajmini ko'paytirishni rag'batlantirish maqsadida tanlovlarda, lotereyalarda taqdim etilayotgan tovarlarning narxi;
- 3) mahsulot guruhi uchun ularning xususiyatlari aniqlanmagan o'rtacha narxlar, chunki bu holda narx indekslarini hisoblashda inflyatsiyasiz omillar (assortiment, sifat va boshqalarning o'zgarishi) hisobga olinadi, bu ko'rsatkichning buzilishiga olib keladi;
- 4) vakolat muddati tugaganligi yoki unga yaqinlashishi sababli vakillik tovarlariga tushirilgan narxlar.

2.2.1.3 Aniqlanmagan faoliyat

Tanlovga tovarlarning tez-tez aylanib turishi va doimiy assortiment o'zgarishlari va ularning xususiyatlari bilan ajralib turadigan yakka tartibdagi tadbirkorlar va jismoniy shaxslar kiritilmagan.

2.3 Tasniflash/sectorlar bo'yicha taqsimlash

2.3.1 Tasniflash/sectorlar bo'yicha taqsimlash

Tovarlar darajasida O'zbekiston Respublikasi Davlat qo'mitasining 2016 yil 30 dekabrda 59-sonli buyrug'i bilan tasdiqlangan ulgurji savdo tovar nomenklaturasi qo'llaniladi.

2.4 Hisobga olish asoslari

2.4.1 Baholash

Oqimlarni ro'yxatga olishda foydalaniladigan baholash qoidalari umumiy hisobda MHT-2008 talablariga mos keladi.

Qo'shimcha qiymat solig'i, boshqa bilvosita soliqlar va savdo marjalarini o'z ichiga olgan narxlar hisobga olinadi, ammo iste'molchilarga tovarlarni etkazib berish uchun transport xarajatlari bundan mustasno.

Ro'yxatdan o'tayotganda ulgurji narxga tovar aylanmasini oshirish va tovar aylanishini tezlashtirish maqsadida iste'molchilarni jalb qilish va ularni rag'batlantirish uchun foydalaniladigan rag'batlantiruvchi chegirmalar va qo'shimcha to'lovlar kiritilmaydi.

2.4.2 Hisobga olish asosi

Hisob kitob jarayonlari umumiy hisobda MHT-2008 talablariga mos keladi.

2.4.3 Yalpi/sof ko'rsatkichlarni hisoblash tartib-taomillari

Alohida turdagi tovarlar va faoliyat turlari bo'yicha ishlab chiqaruvchilar narxlari indeksini hisoblash tartibi "faoliyatning aniq turlari" tamoyillariga muvofiq amalga oshiriladi (tegishli faoliyat turiga mansub mahsulotlar bo'yicha).

3. Aniqlilik va ishonchlik

3.1 Birlamchi ma'lumotlar

3.1.1 Birlamchi ma'lumotlarni yig'ish asoslari

Ma'lumotlarni to'plash uchun elektron ma'lumotlar bazasi shakllantiriladi. Ma'lumotlarni yig'ish dasturlarini batafsil tavsiflash uchun ma'lumotlar manbalari tahlil qilinadi.

Korxonalarining tanlanma statistik kuzatuvlarini amalga oshirishda birlashtirilgan hamda doimiy ravishda Vazirlar Mahkamasining 2012 yil 25 sentabrdagi "Korxonalar va tashkilotlarning yagona davlat registri to'g'risidagi nizomni tasdiqlash to'g'risida"gi №274-son Qaroriga

muvoqif faoliyat yuritadigan korxonalar va tashkilotlarning yagona davlat registri asos bo'lib hisoblanadi.

3.1.2 Birlamchi ma'lumotlarning ta'rifi, qamrovi, tasniflari, baholanishi va hisobga olish davri

Birlamchi ma'lumotlar hisobga olish paytidagi manba bilan moslashtiriladi.

3.1.3 Birlamchi ma'lumotlarning o'z vaqtida tayyor bo'lishi

Tovarlarning ulgurji narxlari bo'yicha o'tkazilgan so'rovlardan dastlabki ma'lumotlarni to'plashning davriyligi va o'z vaqtida bajarilishi chorakning har bir oyi uchun narx indekslarini shakllantirish bilan har chorakda narxlar indekslari bo'yicha yakuniy ma'lumotlarini ishlab chiqarishga imkon beradi.

Anketalarni topshirishning belgilangan muddatlari to'g'risida tayanch tashkilotlar (respondentlar) xabardor qilinadi. Hisobot muddati haqida yangi tashkil etilgan korxonalar yozma ravishda xabardor qilinadi.

3.2 Birlamchi ma'lumotlarni baholash

3.2.1 Birlamchi ma'lumotlarni baholash

Nisbiy narxlar va ularning ekstremal qiymatlari to'g'risidagi ma'lumotlar doimiy ravishda tekshiriladi.

Mantiqiy nazoratni amalga oshirish uchun statistika organlari quyidagi taqqoslash usullaridan foydalanadilar:

oldingi davrlar narxlari to'g'risidagi ma'lumotlar bilan;

turli xil bazaviy tashkilotlarning o'xshash vakillik mollari o'rtasida;

bir xil nomdagi vakillik tovarlari o'rtasida sifatiga qarab belgilangan narx nisbati bo'yicha. Masalan, qadoqlangan sut narxi yog'ning ko'payishi va hokazolarning ko'payishi bilan ortadi; mahalliy sanoat, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ishlab chiqaruvchilarning o'xshash tovar turlari, kichik turlari va turlari bo'yicha va chakana savdoda. Qo'shimcha qiymat solig'i, transport xarajatlari ishlab chiqaruvchi narxida yo'qligi sababli ishlab chiqarish korxonalarining narx darajasi ulgurji narxlar darajasidan past, do'konning savdo marjasi va transport xarajatlari ulgurji narxga qo'shilganligi sababli chakana narxlar darajasi yuqori.

Agar haddan tashqari qiymatlar aniqlansa, ma'lumotlar to'g'ridan-to'g'ri tayanch tashkilotlari xodimlari bilan tekshiriladi.

3.3 Statistika usullari

3.3.1 Birlamchi ma'lumotlar bilan ishlashda statistika usullari

Ma'lumotlarni yig'ish jarayonlari mavjud dasturiy ta'minot to'plami va mantiqiy boshqaruv yordamida kodlash xatolarini minimallashtiradi.

Savdoda vakillik tovarlari vaqtincha bo'lmagan taqdirda, narxlar indekslarining dinamik seriyasining davomiyligini ta'minlash uchun narxlar to'g'risidagi ma'lumotlar, vaqtincha mavjud bo'lmagan vakillar uchun narxlar "shartli" narxlardan foydalangan holda almashtiriladi. "Shartli" narxlarni hisoblash quyidagi usullar bilan amalga oshiriladi:

ro'yxatdan o'tgan narx darajasida "shartli" narxdan foydalanish;

oldingi davrlarda. Ushbu protsedura vakili bo'lgan mahsulotni keyingi sotish faktiga qadar, lekin ketma-ket ikki oydan ortiq bo'lmagan muddatda amalga oshiriladi;

bir asosiy tashkilot uchun ketma-ket ikki oydan ortiq vaqt davomida vakili bo'lgan mahsulotning haqiqiy narxi bo'lmagan taqdirda, "shartli" narx boshqa bazaviy tashkilotlarning o'xshash vakillik mahsuloti narxining haqiqiy sotish narxi olinmaguncha o'zgarishiga qarab hisoblab chiqiladi;

tayanch tashkilotda tovarlarni sotish to'liq to'xtatilgandan so'ng vakolatxonalar almashtiriladi. Bunday holda, boshqa asosiy tashkilotlar vakili bo'lgan o'xshash mahsulot narxining o'rtacha o'zgarishiga qarab, kiritilgan mahsulot uchun avvalgi davrning "shartli" narxi hisoblab chiqiladi.

3.3.2 Boshqa statistik jarayonlar

Tovarlarni ulgurji sotish narxlari indekslari salmoqlari tizimini shakllantirish uchun mos davridagi tovarlarni ulgurji sotish hajmi bo'yicha rasmiy statistik ma'lumotlardan foydalaniladi. Hisoblash ishlarini amalga oshirish uchun o'zgartirilgan Laspeyres formulasi yordamida hisoblab chiqilgan o'tgan oy va uzoq muddatli narxlar o'zgarishi (o'tgan yilning dekabr oyiga, o'tgan yilning mos oyiga, yil boshidan o'tgan yilning mos davriga) nisbatan qisqa muddatli o'zgarishlardan foydalaniladi.

3.4 Ma'lumotlarni taqqoslash

3.4.1 Oraliq natijalarni taqqoslash

Ulgurji narx ko'rsatkichlari taqqoslanadigan mahsulotlar uchun mavjud bo'lgan INI va IChNI ma'lumotlari bilan taqqoslanadi.

3.4.2 Oraliq ma'lumotlarni baholash

Axborotni ma'lumotlar bilan taqqoslash boshqa manbalar yordamida amalga oshiriladi (3.4.1 ga qarang). DSQ, agar kerak bo'lsa, statistik farqlarni tekshiradi.

3.4.3 Yakuniy statistik ma'lumotlardagi tafovutlar va boshqa nomuvofiqliklarni o'rganish

Axborotni ma'lumotlar bilan taqqoslash boshqa manbalar yordamida amalga oshiriladi (3.4.1 ga qarang). DSQ, agar kerak bo'lsa, statistik farqlarni tekshiradi.

3.5 Ma'lumotlarni qayta ko'rib chiqish tahlili

3.5.1 Ma'lumotlarni qayta ko'rib chiqishni o'rganish va tahlil qilish

Shakllantirilgan ma'lumotlar qayta ko'rib chiqilmaydi. Indeksni hisoblash uchun yangilangan salmoq vaznlar tizimini shakllantirish har yili amalga oshiriladi va yanvar oyidan hisoblash ishlarida foydalaniladi.

4. Amaliy yaroqlilik

4.1 Davriylik va o'z vaqtidaligi

4.1.1 Davriylik

Tovarlarning ulgurji narxlari indekslari chorakda, har chorakning har oyi uchun narx indekslarini hisoblash bilan tuziladi.

4.1.2 O'z vaqtidaligi

Tovarlarning ulgurji savdo narxlari indeksi ma'lumotlarini tarqatish Statistika ishlari dasturi asosida ma'lumotlar chiqarish taqvimiga muvofiq keyingi oyning 25 kunida amalga oshiriladi.

4.2 Qiyosiylik

4.2.1 Ichki qiyosiylik

Tovarlarning ulgurji narxlari indeksi umuman mamlakat bo'yicha shakllanadi, shuningdek tovar turlari, bo'limlari va sinflari bo'yicha taqsimlanadi.

4.2.2 Vaqt bo'yicha qiyosiylik

Ma'lumotlari dinamikasi ketma-ketligi 2019 yildan mavjud.

4.2.3 Sektorlar va sohalar o'rtasidagi qiyosiylik

DSQ tovarlarning ulgurji narxlari ko'rsatkichlari bo'yicha statistik ma'lumotlarning boshqa statistik ma'lumotlarga muvofiqligini ta'minlaydi.

4.3 Ma'lumotlarni qayta ko'rib chiqish

4.3.1 Ma'lumotlarni qayta ko'rib chiqish jadvali

Shakllantirilgan va e'lon qilingan ma'lumotlar qayta ko'rib chiqilmaydi.

4.3.2 Dastlabki va/yoki qayta ko'rib chiqilgan ma'lumotlarni aynan shu toifasi bo'yicha belgilash

Yakuniy ma'lumotlar tarqatiladi.

4.3.3 Ma'lumotlarni qayta ko'rib chiqishni o'rganish va tahlil qilish bo'yicha olingan natijalarni tarqatish

--

5. Qulayligi

5.1 Ma'lumotlar

5.1.1 Statistik ma'lumotlarni taqdim etish

Tovarlarning ulgurji savdo narxlari indekslari to'g'risidagi ma'lumotlar foydalanuvchilarga "Tovarlarning ulgurji savdo narxlari indeksi" jadvallari orqali taqdim etiladi, Statistik nashrlarni chiqarish jadvali (ma'lumotlar) Statistika ishlari dasturida aks ettirilgan.

5.1.2 Ma'lumotlarni tarqatish vositalari va shakllari

5.1.2.1 Bosma shaklda – Yangi nashr

Chiquvchi jadvallar.

5.1.2.2 Bosma shaklda – Oylik byulletenlar

Mavjud emas.

5.1.2.3 Bosma shaklida – Choraklik byulletenlar

Mavjud emas.

5.1.2.4 Bosma shaklda – Yillik byulletenlar

Mavjud emas.

5.1.2.5 Bosma shaklda – Boshqalar

Foydalanuvchilarning maxsus so'rovlari bo'yicha jadvallar.

5.1.2.6 Elektron shaklda - Byulleten yoki nashrlar

--

5.1.3. Ma'lumotlarni e'lon qilish jadvali

--

5.1.4 Bir vaqtning o'zida e'lon qilish

--

5.1.5 So‘rov bo‘yicha ma’lumotlarni tarqatish

O‘zbekiston Respublikasining “Rasmiy statistika to‘g‘risida”gi Qonuni, “O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi” Nizomi, Statistika ma’lumotlarni tayyorlash va tarqatish ishlarini tashkil etish reglamenti va boshqa normativ hujjatlar asosida foydalanuvchilar so‘roviga asosan statistik ma’lumotlar o‘rnatilgan tartib asosida taqdim etiladi. Statistika ma’lumotlarni tarqatish yuridik va jismoniy shaxslarning yozma murojaatlariga, shuningdek, tomonlarning ikki tomonlama kelishuviga asosan statistik to‘plamlar, byulletenlar, tezkor ma’lumotlar bosma nashr yoki elektron shaklda ham amalga oshiriladi.

5.2 Metama’lumotlar

5.2.1 Konsepsiyalar, statistik qamrov, tasniflar, hisobga olish asoslari, ma’lumotlar manbasi va statistik usullar to‘g‘risidagi hujjatlar va ma’lumotlarni tarqatish

Veb-saytda narxlar indekslari ko‘rsatkichlarining metama’lumotlari joylashtirilgan.

5.3. Foydalanuvchilarga yordam ko‘rsatish

5.3.1 Aloqa bog‘lash bo‘yicha ma’lumotlarni tarqatish

9. Rejalar

9.1 Oxirgi

9.1.1 Takomillashtirish rejasi – Oxirgi takomillashtirishlar

Bajarilgan rejalar:
2020 yildan tovarlarga ulgurji narxlar indekslarini shakllantirish metodikasini amaliyotga joriy etish.

9.2 Umumiy

9.2.1 Takomillashtirish rejasi – Qisqa muddatli

Statistika kuzatuvlari vositalari (anketa va shakllari)ni takomillashtirish.

9.2.2 Takomillashtirish rejasi – O‘rta muddatli

Vaqtincha yetishmayotgan tovarlarni korrektirovkalash mexanizmini takomillashtirish.

9.3 Moliyaviy

9.3.1 Takomillashtirish rejasi – texnik/moliyaviy ko‘makka talab – Qisqa muddatli

Moliyalashtirish har yili tasdiqlanadigan Statistika ishlari dasturi asosida amalga oshiriladi.

9.3.2 Takomillashtirish rejasi - texnik/moliyaviy ko‘makka talab – O‘rta muddatli

Moliyalashtirish har yili tasdiqlanadigan Statistika ishlari dasturi asosida amalga oshiriladi.

Aloqa bog'lash uchun shaxs (shaxslar):

F.I.O.:	Umarov Muxtor
Lavozim:	Boshqarma boshlig'i
Bo'linma:	Narxlar statistikasi boshqarmasi
Idora:	O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi
Manzil:	Mustaqillik 63
Shahar/region:	Toshkent shahri
Mamlakat:	O'zbekiston Respublikasi
Pochta indeksi:	100170
Telefon: mamlakat kodi/shahar kodi/raqam	998-71-202-80-36
Faks: mamlakat kodi/shahar kodi/raqam	
Elektron manzil:	m.umarov@stat.uz